

# Spis treści

|                                                                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Przyczyny chorób i zapobieganie ich występowaniu — <i>Władysław Kierst</i> . . . .                             | 17 |
| Definicje pojęć zdrowia i choroby . . . . .                                                                       | 17 |
| Przebieg i zejście chorób . . . . .                                                                               | 17 |
| Przyczyny powstawania chorób . . . . .                                                                            | 18 |
| Czynniki zewnątrzpochodne . . . . .                                                                               | 18 |
| Czynniki wewnątrzpochodne . . . . .                                                                               | 19 |
| Główne zagrożenia dla zdrowia załóg statków morskich . . . . .                                                    | 19 |
| Główne zasady leczenia i profilaktyki . . . . .                                                                   | 19 |
| 2. Higiena życia na statku — <i>Jerzy Filikowski</i> . . . . .                                                    | 21 |
| Higiena życia i pracy . . . . .                                                                                   | 21 |
| Higiena pomieszczeń . . . . .                                                                                     | 22 |
| Mikroklimat statku . . . . .                                                                                      | 22 |
| Ogrzewanie, wentylacja, klimatyzacja, oświetlenie . . . . .                                                       | 22 |
| Higiena pomieszczeń bytowych . . . . .                                                                            | 23 |
| Higiena żywienia . . . . .                                                                                        | 24 |
| Higiena osobista . . . . .                                                                                        | 25 |
| 3. Anatomia i fizjologia — <i>Edward Przybylak</i> . . . . .                                                      | 27 |
| Ogólne wiadomości o komórkach i tkankach . . . . .                                                                | 27 |
| Układ kostny . . . . .                                                                                            | 27 |
| Układ mięśniowy . . . . .                                                                                         | 31 |
| Układ krążenia . . . . .                                                                                          | 32 |
| Układ oddechowy . . . . .                                                                                         | 35 |
| Układ trawienny . . . . .                                                                                         | 37 |
| Układ moczowo-płciowy . . . . .                                                                                   | 42 |
| Układ nerwowy . . . . .                                                                                           | 44 |
| Skóra . . . . .                                                                                                   | 46 |
| 4. Badanie chorego — ogólne objawy chorób — <i>Władysław Kierst</i> . . . . .                                     | 49 |
| Zbieranie wywiadu . . . . .                                                                                       | 49 |
| Badanie przedmiotowe . . . . .                                                                                    | 51 |
| Wygląd ogólny i zachowanie się chorego . . . . .                                                                  | 51 |
| Zmiany w skórze . . . . .                                                                                         | 52 |
| Gorączka — typy gorączki . . . . .                                                                                | 53 |
| Klatka piersiowa . . . . .                                                                                        | 55 |
| Układ krążenia — tętno, ciśnienie tętnicze . . . . .                                                              | 55 |
| Jama brzuszna . . . . .                                                                                           | 56 |
| Układ narządu ruchu . . . . .                                                                                     | 58 |
| Układ nerwowy . . . . .                                                                                           | 58 |
| 5. Opieka nad chorym na statku i technika zabiegów pielęgniarских — <i>Jerzy Fili-</i><br><i>kowski</i> . . . . . | 61 |
| Pielęgnacja chorego leżącego . . . . .                                                                            | 61 |
| Transport i ewakuacja chorego . . . . .                                                                           | 63 |
| Metody badania chorego . . . . .                                                                                  | 69 |
| Mierzenie ciepłoty ciała . . . . .                                                                                | 69 |
| Obserwacja tętna . . . . .                                                                                        | 70 |
| Mierzenie ciśnienia tętniczego krwi . . . . .                                                                     | 71 |
| Liczenie oddechów . . . . .                                                                                       | 71 |
| Zabiegi pielęgniarских . . . . .                                                                                  | 72 |
| Wykonywanie okładów . . . . .                                                                                     | 72 |
| Wlew doodbytniczy (lewatywa) . . . . .                                                                            | 73 |
| Płukanie żołądka . . . . .                                                                                        | 74 |
| Cewnikowanie pęcherza moczowego . . . . .                                                                         | 76 |

|                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------|-----|
| Podstawowe zasady aseptyki . . . . .                                   | 78  |
| Wyjaławianie (sterylizacja) . . . . .                                  | 78  |
| Środki antyseptyczne . . . . .                                         | 80  |
| Podawanie leków . . . . .                                              | 81  |
| Stosowanie tlenu . . . . .                                             | 82  |
| Wstrzyknięcia (zastrzyki) . . . . .                                    | 83  |
| Przygotowanie zastrzyku . . . . .                                      | 83  |
| Wstrzyknięcia podskórne domięśniowe i dożylny . . . . .                | 85  |
| Dożylny wlew kroplowy . . . . .                                        | 87  |
| Uczulenie na leki i surowice . . . . .                                 | 88  |
| Zasady i technika podawania penicyliny . . . . .                       | 88  |
| Technika opatrywania ran . . . . .                                     | 89  |
| Szycie rany . . . . .                                                  | 89  |
| Rodzaje opatrunków (bandażowanie) . . . . .                            | 91  |
| Technika bandażowania . . . . .                                        | 93  |
| Opatrunki przylepcowe i klejące . . . . .                              | 97  |
| Opatrunki unieruchamiające . . . . .                                   | 98  |
| 6. Udzielanie pierwszej pomocy — <i>Edward Przybylak</i> . . . . .     | 101 |
| Urazy głowy . . . . .                                                  | 101 |
| Uszkodzenie zamknięte tkanki mózgowej . . . . .                        | 103 |
| Transport chorych po urazie głowy . . . . .                            | 104 |
| Postępowanie z chorym nieprzytomnym . . . . .                          | 105 |
| Wstrząs . . . . .                                                      | 108 |
| Złamania kości . . . . .                                               | 110 |
| Złamanie obojczyka, łopatki i kości ramieniowej . . . . .              | 115 |
| Złamanie kości ręki . . . . .                                          | 115 |
| Złamanie żeber . . . . .                                               | 116 |
| Złamanie kości kończyny dolnej . . . . .                               | 117 |
| Złamanie kości miednicy . . . . .                                      | 118 |
| Złamanie kręgosłupa . . . . .                                          | 118 |
| Zwichnięcie lub wykręcenie stawów . . . . .                            | 119 |
| Rany powłok zewnętrznych ciała . . . . .                               | 120 |
| Rana drążąca jamy brzusznej . . . . .                                  | 123 |
| Rana drążąca klatki piersiowej . . . . .                               | 123 |
| Wyjęcie haczyka wędkarskiego z części miękkich palca . . . . .         | 124 |
| Krwotok . . . . .                                                      | 124 |
| Pierwsza pomoc w krwotoku zewnętrznym . . . . .                        | 125 |
| Pierwsza pomoc w krwotoku wewnętrznym . . . . .                        | 127 |
| Oparzenia . . . . .                                                    | 128 |
| Pierwsza pomoc w oparzeniach lekkich . . . . .                         | 129 |
| Pierwsza pomoc w oparzeniach ciężkich . . . . .                        | 129 |
| Pierwsza pomoc w przypadku zapalenia się odzieży . . . . .             | 129 |
| Oparzenia chemiczne . . . . .                                          | 130 |
| Odmrożenie — zamarznięcie . . . . .                                    | 130 |
| Odmrożenie . . . . .                                                   | 130 |
| Zamarznięcie . . . . .                                                 | 131 |
| Rażenie prądem elektrycznym . . . . .                                  | 132 |
| Ratowanie wisielca . . . . .                                           | 132 |
| Ratowanie topielca . . . . .                                           | 133 |
| 7. Reanimacja — <i>Edward Przybylak</i> . . . . .                      | 135 |
| Wstęp . . . . .                                                        | 135 |
| Technika reanimacji . . . . .                                          | 140 |
| 8. Ostre choroby jamy brzusznej — <i>Edward Przybylak</i> . . . . .    | 145 |
| Zapalenie otrzewnej . . . . .                                          | 145 |
| Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego . . . . .                        | 146 |
| Niedrożność przewodu pokarmowego . . . . .                             | 148 |
| Perforacja wrzodu żołądka i dwunastnicy . . . . .                      | 149 |
| Powikłania choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy — krwotok . . . . . | 149 |
| Przedziurawienie pęcherzyka żółciowego . . . . .                       | 150 |
| Przepuklina uwięźnięta . . . . .                                       | 151 |

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| 9. Zakażenia ropne i przyranne — <i>Edward Przybylak</i> . . . . .       | 153 |
| Zakażenia ropne . . . . .                                                | 153 |
| Czyrak . . . . .                                                         | 153 |
| Czyrak gromadny . . . . .                                                | 154 |
| Ropień . . . . .                                                         | 154 |
| Ropowica . . . . .                                                       | 154 |
| Zastrzał . . . . .                                                       | 155 |
| Zanokcica . . . . .                                                      | 155 |
| Zapalenie naczyń i węzłów chłonnych . . . . .                            | 156 |
| Zakażenia przyranne . . . . .                                            | 156 |
| Róża . . . . .                                                           | 156 |
| Zgorzel gazowa . . . . .                                                 | 157 |
| Tężec . . . . .                                                          | 157 |
| 10. Choroby układu oddechowego — <i>Janusz Uselis</i> . . . . .          | 161 |
| Ostre choroby górnych dróg oddechowych . . . . .                         | 161 |
| Ostry nieżyt nosa — katar . . . . .                                      | 161 |
| Nieżyt alergiczny nosa . . . . .                                         | 161 |
| Zapalenie zatok przynosowych . . . . .                                   | 162 |
| Krwawienie z nosa . . . . .                                              | 162 |
| Choroby gardła . . . . .                                                 | 163 |
| Ostre zapalenie migdałków — angina . . . . .                             | 163 |
| Ropień okołomigdałkowy . . . . .                                         | 164 |
| Choroba przeziębieniowa . . . . .                                        | 164 |
| Zapalenie oskrzeli . . . . .                                             | 165 |
| Ostry nieżyt oskrzeli . . . . .                                          | 165 |
| Ostry nieżyt oskrzelików . . . . .                                       | 165 |
| Nieżyt oskrzeli przewlekły . . . . .                                     | 166 |
| Dychawica oskrzelowa . . . . .                                           | 166 |
| Zapalenie płuc . . . . .                                                 | 167 |
| Zapalenie płatowe płuc . . . . .                                         | 167 |
| Zapalenie odoskrzelowe płuc . . . . .                                    | 167 |
| Zapalenie śródmiąższowe płuc . . . . .                                   | 168 |
| Zapalenie opłucnej . . . . .                                             | 168 |
| Odma samoistna opłucnej . . . . .                                        | 169 |
| Krwioplucie i krwotok z układu oddechowego . . . . .                     | 170 |
| Duszność pochodzenia płucnego . . . . .                                  | 170 |
| Niewydolność oddechowa . . . . .                                         | 171 |
| 11. Choroby serca i naczyń krwionośnych — <i>Janusz Uselis</i> . . . . . | 173 |
| Niewydolność krążenia . . . . .                                          | 173 |
| Niewydolność lewokomorowa . . . . .                                      | 173 |
| Obrzęk płuc . . . . .                                                    | 173 |
| Niewydolność prawokomorowa . . . . .                                     | 174 |
| Niewydolność krążenia ostra — wstrząs . . . . .                          | 174 |
| Zaburzenia rytmu serca . . . . .                                         | 175 |
| Częstoskurcz napadowy . . . . .                                          | 175 |
| Częstoskurcz niemierny . . . . .                                         | 176 |
| Zwolnienie akcji serca . . . . .                                         | 176 |
| Choroba wieńcowa serca . . . . .                                         | 176 |
| Zawał serca . . . . .                                                    | 177 |
| Nadciśnienie tętnicze . . . . .                                          | 179 |
| Choroby naczyń krwionośnych . . . . .                                    | 180 |
| Żyłaki kończyn dolnych . . . . .                                         | 180 |
| Zapalenie zakrzepowe żył . . . . .                                       | 180 |
| Żyłaki odbytu — krwawnice . . . . .                                      | 180 |
| 12. Choroby przewodu pokarmowego — <i>Janusz Uselis</i> . . . . .        | 183 |
| Objawy chorobowe z przewodu pokarmowego . . . . .                        | 183 |
| Niestrawność . . . . .                                                   | 183 |
| Oparzenie przełyku . . . . .                                             | 184 |
| Nieżyt żołądka . . . . .                                                 | 184 |
| Ostry nieżyt żołądka . . . . .                                           | 185 |

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| Przewlekły nieżyt żołądka . . . . .                                       | 185 |
| Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy . . . . .                          | 185 |
| Ostre zapalenie trzustki . . . . .                                        | 187 |
| Ostry nieżyt żołądka i jelit . . . . .                                    | 187 |
| Biegunka . . . . .                                                        | 188 |
| Nieżyt jelit przewlekły . . . . .                                         | 189 |
| Zaparcie stolca . . . . .                                                 | 189 |
| 13. Choroby wątroby i dróg żółciowych — <i>Władysław Kierst</i> . . . . . | 191 |
| Produkcja żółci przez wątrobę i jej rola . . . . .                        | 191 |
| Określenie i podział żółtaczek . . . . .                                  | 191 |
| Wirusowe zapalenie wątroby . . . . .                                      | 192 |
| Zapalenie pęcherzyka żółciowego i kamica żółciowa . . . . .               | 191 |
| 14. Cukrzyca — <i>Władysław Kierst</i> . . . . .                          | 197 |
| Istota cukrzycy . . . . .                                                 | 197 |
| Leczenie cukrzycy . . . . .                                               | 198 |
| Leczenie cukrzycy dietą i lekami stosowanymi doustnie . . . . .           | 198 |
| Insulina jako lek, technika dawkowania leku i wstrzykiwań . . . . .       | 199 |
| Stany śpiączkowe w cukrzycy . . . . .                                     | 199 |
| Higiena pracy i trybu życia chorego na cukrzycę na statku . . . . .       | 201 |
| 15. Choroby nerek i układu moczowego — <i>Janusz Uselis</i> . . . . .     | 203 |
| Objawy chorobowe układu moczowego . . . . .                               | 203 |
| Zaburzenia oddawania moczu . . . . .                                      | 203 |
| Ostre zapalenie pęcherza moczowego . . . . .                              | 204 |
| Kamica nerkowa . . . . .                                                  | 205 |
| Ostre odmiedniczkowe zapalenie nerek . . . . .                            | 206 |
| Kłębkowe zapalenie nerek . . . . .                                        | 206 |
| 16. Choroby ucha — <i>Mariusz Taniewski</i> . . . . .                     | 209 |
| Anatomia i fizjologia ucha . . . . .                                      | 209 |
| Choroby ucha zewnętrznego . . . . .                                       | 210 |
| Krwiak małżowiny usznej . . . . .                                         | 210 |
| Zapalenie ucha zewnętrznego . . . . .                                     | 210 |
| Zapalenie ochrzęstnej małżowiny usznej . . . . .                          | 211 |
| Ciała obce w przewodzie słuchowym . . . . .                               | 211 |
| Choroby ucha środkowego . . . . .                                         | 212 |
| Urazy . . . . .                                                           | 212 |
| Nieżyt trąbki słuchowej . . . . .                                         | 212 |
| Ostre zapalenie ucha środkowego . . . . .                                 | 213 |
| Przewlekłe zapalenie ucha środkowego . . . . .                            | 213 |
| Powikłania zapalenia ucha środkowego . . . . .                            | 213 |
| Choroby ucha wewnętrznego . . . . .                                       | 214 |
| Zapalenie ucha wewnętrznego . . . . .                                     | 214 |
| Uraz akustyczny . . . . .                                                 | 214 |
| 17. Choroby oczu — <i>Krystyna Kasior-Korzeniowska</i> . . . . .          | 215 |
| Budowa oka . . . . .                                                      | 215 |
| Badania oka i praktyczne zabiegi okulistyczne . . . . .                   | 216 |
| Odwracanie powieki górnej . . . . .                                       | 216 |
| Zapuszczanie kropli do oka . . . . .                                      | 216 |
| Usuwanie ciała obcego z oka . . . . .                                     | 216 |
| Zakładanie maści do oka . . . . .                                         | 217 |
| Płukanie worka spojówkowego . . . . .                                     | 217 |
| Opatrunek oka . . . . .                                                   | 218 |
| Choroby powiek i spojówek . . . . .                                       | 218 |
| Zapalenie brzegów powiek . . . . .                                        | 218 |
| Jęczmień . . . . .                                                        | 219 |
| Ostre zapalenie spojówek . . . . .                                        | 219 |
| Epidemiczne zapalenie spojówek . . . . .                                  | 219 |
| Przewlekłe zapalenie spojówek . . . . .                                   | 220 |
| Jaglica . . . . .                                                         | 220 |
| Choroby rogówki . . . . .                                                 | 220 |
| Wrzód nieżytowy rogówki . . . . .                                         | 220 |

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| Zapalenie drzewkowate rogówki . . . . .                               | 220 |
| Zapalenie tarczowate rogówki . . . . .                                | 221 |
| Zapalenie tęczówki . . . . .                                          | 221 |
| Ostry atak jaskry . . . . .                                           | 221 |
| Urazy oczu . . . . .                                                  | 221 |
| 18. Choroby zębów i jamy ustnej — <i>Zdzisław Laskowski</i> . . . . . | 223 |
| Budowa jamy ustnej . . . . .                                          | 223 |
| Próchnica zębów i jej powikłania . . . . .                            | 223 |
| Usuwanie zębów . . . . .                                              | 224 |
| Zapalenie dziąseł . . . . .                                           | 227 |
| Choroby przyzębia . . . . .                                           | 228 |
| Zapobieganie chorobom zębów . . . . .                                 | 228 |
| 19. Choroby skóry — <i>Irena Gołębiowska</i> . . . . .                | 231 |
| Ogólne dane dotyczące fizjologii i patologii skóry . . . . .          | 231 |
| Dermatozy wywołane czynnikami fizycznymi . . . . .                    | 232 |
| Odmrożyny . . . . .                                                   | 232 |
| Rumień cieplny . . . . .                                              | 232 |
| Rumień słoneczny . . . . .                                            | 232 |
| Toksyczne i alergiczne choroby skóry . . . . .                        | 232 |
| Pokrzywka . . . . .                                                   | 233 |
| Wyprysk . . . . .                                                     | 233 |
| Osutki polekowe . . . . .                                             | 234 |
| Choroby ropne skóry . . . . .                                         | 234 |
| Liszajec . . . . .                                                    | 235 |
| Pyodermia rumieniowo-wysiękowa . . . . .                              | 234 |
| Wyprzenie . . . . .                                                   | 235 |
| Choroby wirusowe skóry . . . . .                                      | 235 |
| Brodawki zwykłe . . . . .                                             | 235 |
| Kłykciny kończyste . . . . .                                          | 235 |
| Grzybice skóry . . . . .                                              | 236 |
| Łupież pstry . . . . .                                                | 236 |
| Grzybica pachwinowa . . . . .                                         | 236 |
| Grzybica międzypalcowa stóp . . . . .                                 | 236 |
| Grzybica strzygąca skóry gładkiej . . . . .                           | 237 |
| Grzybica paznokci . . . . .                                           | 237 |
| Drożdżycy skóry . . . . .                                             | 237 |
| Drożdżakowa nadżerka międzypalcowa . . . . .                          | 237 |
| Zapalenie drożdżakowe żołądki i napletka . . . . .                    | 237 |
| Zapalenie drożdżakowe wałów paznokciowych . . . . .                   | 238 |
| Choroby pasożytnicze . . . . .                                        | 238 |
| Świerzb . . . . .                                                     | 238 |
| Wszawica . . . . .                                                    | 238 |
| Inne choroby skóry . . . . .                                          | 239 |
| Potówki . . . . .                                                     | 239 |
| Rumień wielopostaciowy . . . . .                                      | 240 |
| Łupież różowy . . . . .                                               | 240 |
| Łupież rumieniowy . . . . .                                           | 241 |
| Łuszczyca . . . . .                                                   | 241 |
| Trądzik . . . . .                                                     | 241 |
| Ogólne wskazania postępowania w chorobach skórnych . . . . .          | 242 |
| 20. Choroby nerwowe i psychiczne — <i>Roman Dolmierski</i> . . . . .  | 243 |
| Choroby ośrodkowego układu nerwowego . . . . .                        | 243 |
| Udar mózgu . . . . .                                                  | 243 |
| Uraz mózgu . . . . .                                                  | 244 |
| Ropne zapalenie opon i mózgu . . . . .                                | 244 |
| Migrena — bóle głowy . . . . .                                        | 245 |
| Choroby nerwów obwodowych . . . . .                                   | 245 |
| Zapalenie wielonerwowe . . . . .                                      | 245 |
| Nerwobóle . . . . .                                                   | 245 |
| Rwa kulszowa . . . . .                                                | 245 |

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Padaczka . . . . .                                                                                 | 246 |
| Choroby psychiczne . . . . .                                                                       | 246 |
| Zespoły psychotyczne czynnościowe . . . . .                                                        | 247 |
| Zespoły z kręgu cyklofrenicznego . . . . .                                                         | 248 |
| Schizofrenia . . . . .                                                                             | 249 |
| Nerwice . . . . .                                                                                  | 250 |
| Alkoholizm i psychozy alkoholowe . . . . .                                                         | 252 |
| Ostre zatrucie alkoholowe . . . . .                                                                | 252 |
| Upojenia patologiczne . . . . .                                                                    | 252 |
| Alkoholizm przewlekły . . . . .                                                                    | 253 |
| Ostra omamiana alkoholowa . . . . .                                                                | 253 |
| Paranoja alkoholowa . . . . .                                                                      | 253 |
| Narkomanie i lekomanie . . . . .                                                                   | 254 |
| Zaburzenia osobowości . . . . .                                                                    | 254 |
| Postępowanie z psychicznie chorym na statku . . . . .                                              | 255 |
| 21. Choroby stawów i mięśni — <i>Janusz Useliś</i> . . . . .                                       | 257 |
| Gorączka reumatyczna . . . . .                                                                     | 257 |
| Reumatoidalne zapalenie stawów — gościec przewlekły postępujący . . . . .                          | 257 |
| Zmiany zwyrodnieniowe stawów . . . . .                                                             | 258 |
| Schorzenia reumatyczne tkanek miękkich . . . . .                                                   | 258 |
| 22. Choroby zakaźne, pasożytnicze i tropikalne — <i>Stanisław Tomaszunas</i> . . . . .             | 261 |
| Uwagi wstępne . . . . .                                                                            | 261 |
| Zakaźne czynniki chorobotwórcze . . . . .                                                          | 261 |
| Drogi szerzenia się chorób zakaźnych i pasożytniczych . . . . .                                    | 262 |
| Choroby tropikalne i choroby kwarantannowe . . . . .                                               | 263 |
| Choroby przenoszone drogą pokarmową . . . . .                                                      | 264 |
| Biegunka podróżnych . . . . .                                                                      | 264 |
| Zatrucia pokarmowe . . . . .                                                                       | 265 |
| Dur brzuszny i dury rzekome . . . . .                                                              | 265 |
| Cholera . . . . .                                                                                  | 266 |
| Czerwonka bakteryjna . . . . .                                                                     | 267 |
| Pełzakowica czyli ameboza . . . . .                                                                | 268 |
| Robaczyce przewodu pokarmowego . . . . .                                                           | 269 |
| Wirusowe zapalenie wątroby . . . . .                                                               | 269 |
| Zatrucie jadem kiełbasianym . . . . .                                                              | 270 |
| Choroby szerzące się drogą kontaktu oraz przez glebę i wodę . . . . .                              | 271 |
| Różyczka . . . . .                                                                                 | 271 |
| Jaglica . . . . .                                                                                  | 271 |
| Tęžec . . . . .                                                                                    | 272 |
| Schistosomatoza . . . . .                                                                          | 272 |
| Choroby przenoszone drogą oddechową . . . . .                                                      | 273 |
| Opryszczka pospolita . . . . .                                                                     | 273 |
| Półpasiec . . . . .                                                                                | 273 |
| Nagminne zapalenie ślinianek przyusznych (czyli tzw. świnka) . . . . .                             | 274 |
| Grypa . . . . .                                                                                    | 274 |
| Ospa . . . . .                                                                                     | 275 |
| Ornitiozy . . . . .                                                                                | 276 |
| Choroby przenoszone przez stawonogi . . . . .                                                      | 276 |
| Malaria . . . . .                                                                                  | 276 |
| Żółta gorączka . . . . .                                                                           | 281 |
| Dżuma . . . . .                                                                                    | 282 |
| Filariozy . . . . .                                                                                | 283 |
| 23. Niebezpieczne zwierzęta i owady w krajach tropikalnych — <i>Stanisław Tomaszunas</i> . . . . . | 285 |
| Niebezpieczeństwa związane z ukąszeniem przez zwierzęta . . . . .                                  | 285 |
| Wścieklizna . . . . .                                                                              | 285 |
| Ukąszenie przez szczura . . . . .                                                                  | 286 |
| Ukąszenie przez węże . . . . .                                                                     | 286 |
| Niebezpieczeństwa związane z ukłuciem przez stawonogi . . . . .                                    | 288 |
| Ukłucie skorpiona . . . . .                                                                        | 289 |
| Ukłucie przez pajaka . . . . .                                                                     | 289 |

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| Zwierzęta niebezpieczne w wodach mórz tropikalnych . . . . .              | 290 |
| Stawonogi przenoszące choroby . . . . .                                   | 291 |
| Komary . . . . .                                                          | 292 |
| Muchy . . . . .                                                           | 293 |
| Moskity . . . . .                                                         | 293 |
| Pchły . . . . .                                                           | 293 |
| Pchła piaskowa . . . . .                                                  | 294 |
| Wszy . . . . .                                                            | 294 |
| Pluskwy . . . . .                                                         | 294 |
| Kleszcze . . . . .                                                        | 294 |
| Karaczany . . . . .                                                       | 294 |
| Metody ochrony przed stawonogami . . . . .                                | 295 |
| 24. Choroby weneryczne — <i>Irena Gołębiowska</i> . . . . .               | 297 |
| Rzeżączka . . . . .                                                       | 297 |
| Kiła . . . . .                                                            | 300 |
| Wrzód weneryczny . . . . .                                                | 302 |
| Ziarnica weneryczna węzłów chłonnych pachwin . . . . .                    | 303 |
| Ziarniniak pachwinowy . . . . .                                           | 304 |
| Rzęsistkowica i inne nierzęzątkowe stany zapalne cewki moczowej . . . . . | 304 |
| 25. Różne stany chorobowe — <i>Władysław Kierst</i> . . . . .             | 307 |
| Choroba morska . . . . .                                                  | 307 |
| Choroby z przegrzania ustroju . . . . .                                   | 308 |
| Udar cieplny . . . . .                                                    | 310 |
| Wyczerpanie z przegrzania . . . . .                                       | 311 |
| Kurcze cieplne . . . . .                                                  | 312 |
| 26. Choroby kobiece i poród na statku — <i>Andrzej Wielgosz</i> . . . . . | 313 |
| Anatomia i fizjologia narządów płciowych kobiety . . . . .                | 313 |
| Objawy w chorobach kobiecych . . . . .                                    | 314 |
| Zapalenie gruczołu Bartholina . . . . .                                   | 314 |
| Uszkodzenie pochwy . . . . .                                              | 314 |
| Świąd sromu . . . . .                                                     | 314 |
| Bóle podbrzusza . . . . .                                                 | 314 |
| Krwawienie z narządów rodnych . . . . .                                   | 315 |
| Gorączka . . . . .                                                        | 316 |
| Upławy . . . . .                                                          | 316 |
| Ciąża pozamaciczna . . . . .                                              | 316 |
| Zapalenie przydatków . . . . .                                            | 317 |
| Ciąża . . . . .                                                           | 317 |
| Stany chorobowe i powikłania w przebiegu ciąży . . . . .                  | 318 |
| Poronienie zagrażające . . . . .                                          | 318 |
| Zatrucie ciążowe . . . . .                                                | 318 |
| Odmiedniczkowe zapalenie nerek ciężarnych . . . . .                       | 318 |
| Poród na statku . . . . .                                                 | 319 |
| 27. Zgon na statku — <i>Juliusz Rychard</i> . . . . .                     | 323 |
| Kliniczne objawy śmierci . . . . .                                        | 323 |
| Wczesne objawy śmierci . . . . .                                          | 323 |
| Późne objawy śmierci . . . . .                                            | 323 |
| Śmierć pozorna . . . . .                                                  | 324 |
| Postępowanie prawne . . . . .                                             | 324 |
| Pogrzeb na morzu . . . . .                                                | 325 |
| Przewóz zwłok . . . . .                                                   | 326 |
| 28. Radioporadnictwo na statku — <i>Juliusz Rychard</i> . . . . .         | 327 |
| Cel i znaczenie radioporadnictwa . . . . .                                | 327 |
| Organizacja radioporadnictwa . . . . .                                    | 327 |
| Trudności rozpoznawania i leczenia drogą radiową . . . . .                | 329 |
| Opis wypadku lub choroby . . . . .                                        | 329 |
| Zbieranie wywiadu . . . . .                                               | 329 |
| Badanie chorego . . . . .                                                 | 330 |
| Sformułowanie zgłoszenia o poradę . . . . .                               | 332 |
| Posługiwanie się kodem . . . . .                                          | 333 |

|                                                                                                     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 29. Dezynfekcja, dezynsekcja i deratyzacja — <i>Zdzisław Sobol</i> . . . . .                        | 335 |
| Dezynfekcja (odkazywanie) . . . . .                                                                 | 335 |
| Dezynfekcja wody słodkiej i instalacji wodnej na statku . . . . .                                   | 336 |
| Dezynfekcja ścieków, przedmiotów i pomieszczeń mieszkalnych . . . . .                               | 336 |
| Dezynsekcja . . . . .                                                                               | 337 |
| Środki mechaniczne i fizyczne . . . . .                                                             | 337 |
| Środki chemiczne . . . . .                                                                          | 338 |
| Deratyzacja — odszczurzenie . . . . .                                                               | 339 |
| 30. Zaopatrzenie statków w wodę słodką — <i>Zdzisław Sobol</i> . . . . .                            | 341 |
| Uwagi wstępne . . . . .                                                                             | 341 |
| Ilościowe i jakościowe zaopatrzenie statków w wodę . . . . .                                        | 342 |
| Normy higieniczne zużycia wody na statkach . . . . .                                                | 342 |
| Normy higieniczne jakości wody na statku . . . . .                                                  | 343 |
| Systemy wodociągowe stosowane na statkach . . . . .                                                 | 344 |
| Odsalanie i uzdatnianie wody na statku . . . . .                                                    | 347 |
| Odsalanie wody morskiej . . . . .                                                                   | 347 |
| Mineralizacja destylatu z wody morskiej . . . . .                                                   | 348 |
| Urządzenia do dezynfekcji wody na statku . . . . .                                                  | 349 |
| Chlorowanie wody . . . . .                                                                          | 350 |
| Dezynfekcja wody przy wykorzystaniu efektu bakteriobójczego promieni ultrafioletowych . . . . .     | 350 |
| Dezynfekcja wody za pomocą filtrów ceramicznych impregnowanych srebrem . . . . .                    | 351 |
| Pasteryzacja wody . . . . .                                                                         | 351 |
| Eksploatacja i nadzór sanitarny nad urządzeniami wodociągowymi . . . . .                            | 352 |
| Pomiary zużycia i zapasu wody na statku . . . . .                                                   | 353 |
| Doraźna dezynfekcja urządzeń i wodociągów na statku . . . . .                                       | 353 |
| Nadzór sanitarny nad urządzeniami wodociągowymi na statku . . . . .                                 | 354 |
| Baseny kąpielowe, budowa, eksploatacja i nadzór sanitarny . . . . .                                 | 354 |
| Woda słodka na łodziach i tratwach ratunkowych . . . . .                                            | 355 |
| 31. Ścieki i odpadki na statku — <i>Zdzisław Sobol</i> . . . . .                                    | 357 |
| Uwagi wstępne, wymagania sanitarne, konwencje, przepisy, rola nadzoru sanitarnego . . . . .         | 357 |
| Gromadzenie i unieszkodliwianie ścieków na statku . . . . .                                         | 358 |
| Usuwanie ścieków ze statku . . . . .                                                                | 363 |
| Unieszkodliwianie i usuwanie odpadków stałych ze statków . . . . .                                  | 364 |
| 32. Przepisy sanitarne w portach i żegludze — <i>Andrzej Krynicki</i> . . . . .                     | 367 |
| Międzynarodowe i krajowe przepisy sanitarno-higieniczne obowiązujące w żegludze i portach . . . . . | 367 |
| Definicje i postanowienia ogólne Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych (MPZ) . . . . .             | 368 |
| Zgłaszanie i informacje epidemiologiczne oraz organizacja ochrony zdrowia . . . . .                 | 370 |
| Przedsięwzięcia zdrowotne i formalności przed wyjściem statku na morze . . . . .                    | 370 |
| Przedsięwzięcia związane z wejściem statku do portu . . . . .                                       | 371 |
| Przedsięwzięcia zdrowotne przy przybyciu i w czasie postoju statku w porcie . . . . .               | 373 |
| Specjalne postanowienia dotyczące każdej z chorób kwarantannowych . . . . .                         | 374 |
| Dżuma . . . . .                                                                                     | 374 |
| Cholera . . . . .                                                                                   | 375 |
| Żółta febra (żółta gorączka) . . . . .                                                              | 375 |
| Ospa naturalna . . . . .                                                                            | 376 |
| Dokumenty zdrowotne i opłaty . . . . .                                                              | 376 |
| 33. Szpital okrętowy i dokumentacja — <i>Andrzej Krynicki</i> . . . . .                             | 379 |
| Obowiązki i odpowiedzialność kapitana za zdrowie załogi i pasażerów . . . . .                       | 379 |
| Personel medyczny na statku . . . . .                                                               | 380 |
| Pomieszczenia szpitala okrętowego . . . . .                                                         | 380 |
| Dokumentacja ambulatoryjna i szpitalna . . . . .                                                    | 382 |
| 34. Apteczka okrętowa — <i>Andrzej Krynicki</i> . . . . .                                           | 389 |
| Zaopatrzenie w leki i artykuły sanitarne . . . . .                                                  | 389 |
| Narkotyki w apteczce okrętowej . . . . .                                                            | 390 |
| Przechowywanie leków, artykułów sanitarnych i sprzętu medycznego . . . . .                          | 390 |
| Niektóre miary i wagi . . . . .                                                                     | 392 |

|                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 35. Zasady ochrony zdrowia nurków — <i>Lesław Łaba</i> . . . . .                                | 395 |
| Podstawy fizjopatologii prac podwodnych . . . . .                                               | 395 |
| Choroby nurków i wypadki związane z nurkowaniem . . . . .                                       | 396 |
| Choroba kesonowa lub dekompresyjna (zespół dekompresyjny, choroba ciśnieniowa nurków) . . . . . | 396 |
| Barotrauma płuc — uraz ciśnieniowy płuc (choroba pseudokesonowa) . . . . .                      | 398 |
| Zgniecenie nurka . . . . .                                                                      | 398 |
| 36. Ratowanie rozbitków — <i>Władysław Kierst</i> . . . . .                                     | 401 |
| Obniżenia temperatury ciała (hipotermia) . . . . .                                              | 401 |
| Odwodnienie i hipertermia . . . . .                                                             | 403 |
| Głód . . . . .                                                                                  | 404 |
| Utonięcie . . . . .                                                                             | 404 |